

Fakturabedrägeri – vad gäller?

Detta faktablad innehåller korta fakta som kan vara till hjälp för dig om du råkar ut för fakturabedrägeri. Faktabladet ska inte ses som en uttömmande redogörelse över de aktuella regelverken utan avsikten är att ge översiktlig information.

Fakturabedrägeri, även kallat bluffakturor, innebär att någon som uppträder som en säljare eller marknadsförare skapar en felaktig föreställning om att någon annan är betalningsskyldig. Ofta sker det genom att någon medvetet felaktigt påstår att bindande avtal har kommit till stånd eller genom att vilseleda någon om innehållet i ett avtal.

Fakturabedrägerierna kan ta sig många former. Det kan t.ex. vara fråga om

- helt påhittade krav, t.ex. i form av fakturor eller inkassokrav
- erbjudanden som utformats att se ut som riktiga fakturor
- fakturor som föregåtts av telefonkontakt och där det påstås att ett avtal har ingåtts trots att det inte är fallet eller det i vart fall inte har ingåtts på de villkor som påstås.

Det har även rapporterats om fall där telefonförsäljare genom vilseledande eller hot förmår någon att tacka ja till ett avtal.

I de flesta fall är fakturabedrägeri och vilseledande telefonförsäljning straffbart eller förbjudet enligt marknadsrättsliga bestämmelser.

Avtalsrätt

I lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen) finns regler om att ingå avtal m.m. En grundläggande utgångspunkt i avtalsrätten är att avtal ger uttryck för två eller flera parter gemensamma partsvilja. Om man överhuvudtaget inte har gett sig in i någon avtalsdiskussion kan man normalt inte bli bunden av ett avtal annat än genom att uttryckligen acceptera det. Ett bindande avtal där betalningsskyldighet uppkommer kräver således som huvudregel att parterna haft för avsikt och vilja att ingå ett avtal med varandra. Om någon medvetet använder sig av vilseledande för att få någon att ingå ett avtal uppkommer inget bindande avtal.

Avtalslagen skyddar inte den som på ett medvetet sätt försöker lura sin motpart.

Det är i normalfallet den som påstår att ett avtal har ingåtts som ska bevisa detta. Den som tar emot en bluffaktura bör dock bestrida (invända mot) fakturan för att tydligt klargöra sin inställning.

Straffrätt

Den som ägnar sig åt fakturabedrägeri gör sig i normalfallet skyldig till brottsligt handlande. Det är enligt brottsbalken bedrägeri att göra sig en vinst genom att lura någon annan så att denne orsakas en skada. Den som drabbats kan därför göra en polisanmälan och i samband med den även rikta skadeståndsanspråk mot gärningsmannen.

För ytterligare information om bedrägeri hänvisas till bl.a. Polisen.

Marknadsrätt

Enligt marknadsföringslagen (2008:486) är det alltid otillbörlig marknadsföring att skicka fakturor eller liknande betalningskrav där det ges intryck av att det finns en skyldighet att betala trots att ingen beställning gjorts. Sådan marknadsföring kan förbjudas vid vite av Marknadsdomstolen. Den som bryter mot ett sådant förbud eller mot övriga bestämmelser om otillbörlig marknadsföring kan bli skyldig att ersätta den skada (skadestånd) som uppkommer för en konsument eller näringsidkare. En näringsidkare som skickat bluffakturor kan också åläggas att betala en särskild avgift (marknadsstörningsavgift).

Enligt marknadsföringslagen får vissa parter,

bl.a. Konsumentombudsmannen och näringslivsorganisationer, föra talan om förbud mot otillbörlig marknadsföring eller marknadsstörningsavgift.

Inkassoverksamhet

Regler om inkassoverksamhet, dvs. indrivning av egen eller annans fordran genom krav eller annan inkassoåtgärd, finns i inkassolagen (1974:182). Med inkassoåtgärd avses en påtryckning på gäldenären (den som krävs på betalning) att betala, t.ex. ett inkassokrav eller en ansökan om betalningsföreläggande.

Inkassoverksamhet avseende indrivning av fordringar för någon annans räkning eller fordringar som övertagits för indrivning kräver som huvudregel tillstånd från Datainspektionen.

Inkassoverksamhet ska bedrivas enligt god inkassosed. En gäldenär ska inte orsakas onödig skada eller olägenhet och inte heller utsättas för otillbörlig påtryckning eller annan otillbörlig inkassoåtgärd. En inkassoåtgärd bör inte vidtas om det finns skäl för att fordran inte är lagligen grundad eller framstår som obefogad. Enligt Datainspektionens allmänna råd om tillämpning av inkassolagen finns det ofta skäl att ifrågasätta om en fordran är lagligen grundad om flera gäldenärer riktar samma invändning mot en borgenärs (den som kräver betalning) anspråk, t.ex. att en vara eller tjänst inte har beställts.

Datainspektionen kontrollerar om inkassolagen följs, dock inte i fråga om verksamhet som bedrivs av företag som står under Finansinspektionens tillsyn eller av advokater.

Den som utan föreskrivet tillstånd vidtar en åtgärd som utgör inkassoverksamhet eller bryter mot vissa bestämmelser rörande inkassoverksamhet, kan dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Den som bedriver inkassoverksamhet kan även bli skyldig att ersätta skada som drabbat någon genom otillbörlig påtryckning eller inkassoåtgärd.

Betalningsföreläggande

Regler om betalningsföreläggande finns i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräkning. Processen hos Kronofogdemyndigheten i mål om betalningsföreläggande inleds med att sökanden lämnar in en ansökan om betalningsföreläggande, där betalningskravet ska framgå. Kronofogdemyndigheten skickar därefter ansökningen till svaranden (den som kravet riktas mot). Svaranden har då möjlighet att skriftligen bestrida ansökningen, helt eller delvis. Målet kan avgöras av Kronofogdemyndigheten även om svaranden inte yttrar sig.

Om svaranden bestrider ansökningen i rätt tid underrättar Kronofogdemyndigheten sökanden om detta. Det är viktigt att ett bestridande sker i rätt tid. Sökanden har då möjlighet att, inom viss tid, begära att målet ska överlämnas till tingsrätt för handläggning. Skulle sökanden inte i rätt tid ha begärt att målet ska överlämnas till tingsrätt ska målet avskrivas.

Om svaranden inte bestrider ansökningen i rätt

tid så meddelar Kronofogdemyndigheten ett utslag i enlighet med ansökningen. Utslaget är en s.k. exekutionstitel, dvs. en handling som kan läggas till grund för utmätning hos svaranden.

Kreditupplysning

Uppgifter om bl.a. betalningsförelägganden som har registrerats hos Kronofogdemyndigheten lämnas ut till kreditupplysningsföretagen för att användas i deras verksamhet. Om svaranden är näringsidkare får redan uppgiften om att det gjorts en ansökan om betalningsföreläggande användas vid kreditupplysning. Är svaranden en privatperson är det däremot först när Kronofogdemyndigheten har meddelat ett utslag som uppgiften får användas på det sättet. Det finns möjlighet till rättelse av uppgifter i Kronofogdemyndighetens register. På begäran av den registrerade ska Kronofogdemyndigheten enligt lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet snarast rätta, blockera eller utplåna uppgifter som är missvisande i fråga om den registrerades vilja eller förmåga att uppfylla sina ekonomiska förpliktelser. Om en upplysning blockerats får kreditupplysningsföretagen enligt kreditupplysningslagen (1973:1173) inte heller använda uppgifterna i kreditupplysningsssammanhang. För mer information om möjligheterna att begära rättelse hänvisas till Kronofogdemyndigheten.

För ytterligare information om kreditupplysning och s.k. betalningsanmärkningar hänvisas till bl.a. Kronofogdemyndigheten och Datainspektionen.

